

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXIV - Štev. 6 (788)

TRST - 12. aprila 1972

Posamezna številka 50 lir

7. maja
bomo glasovali
proti krivicam
in diskriminaciji,
volili bomo
komuniste!

GLAS ZA KOMUNISTE JE GLAS ZA REŠITEV NAŠIH PROBLEMOV

Kmalu bomo šli na volišča, da izvolimo svoje predstavnike v rimski parlament. Italija, ki postaja v zvezi z bodočimi volitvami vedno bolj prizorišče svetovne javnosti, stoji pred velikim preokretom. Po eni strani obstoja perspektiva pomembnega demokratičnega napredovanja, istočasno pa preti tudi nevarnost reakcionarnih podvigov, ki lahko zaustavijo demokratični razvoj in ustvarijo ugodne pogoje za fašistične pustolovščine.

Predčasna razpustitev parlamenta je znak vrhunca krize, do katere je privedla desetletna politika levega centra pod vodstvom Krščanske demokracije. Ta stranka relativne večine, podprta od socialdemokratov in republikancev, se je vedno upirala rešitvi perečih socialnih vprašanj (brezposelnost, zdravstvo, povišanje pokojnin, šolstvo, javno prevozišstvo, itd), za katere so

se bojevale ljudske množice. V teh bojih so vedno prednjačili komunisti. Doseženi so bili tudi delni uspehi (pokojninska reforma, delavski statut, zakon o dodelitvi in gradnji stanovanj, zakon o razporoki, itd.).

O vsej nedavni preteklosti, kot tudi o smernicah bodočih bojov po italijanski poti v socializem, je bilo mnogo govora na nedavnem XIII. kongresu partije v Milanu. Med zaključnimi dokumenti tega kongresa, ki nas v tem obdobju zanimajo in obvezujejo, je strankin volilni program. Obveze komunistov segajo od boja za miroljubno in neodvisno zunanjo politiko pa do najrazličnejših notranjih vprašanj: za obnovo in razvoj demokratičnih institucij, v katerih naj bi bile zaimčene demokratične svoboščine.

ALBIN ŠKERK

(Nadaljevanje na 11. strani)

Zvesta svojem izročilu in polstoletnemu boju za enakopravnost zatiranega slovenskega prebivalstva na Primorskem je Komunistična Partija Italije že trikrat izvolila v rimski parlament zastopnike slovenske narodnosti. Z ustanoviteljem partije, Antoniom Gramscijem, je v poslanski zbornici sedel poznejši narodni heroj Jože Srebrnič, v letih ko je KPI imela le devetnajst poslancev.

Po zmagi nad fašizmom, v povojni dobi, so slovensko manjšino zastopali v parlamentu tudi slovenski komunisti: Marija Bernetič - Marina od leta 1963 do 1968, zadnje mandatno dobo pa tovariš Albin Škerk.

Dosledno svojem izročilu KPI tudi na teh političnih volitvah edina nudi slovenskemu prebivalstvu stvarno možnost, da izvoli v parlament svojega poslanca.

Njegova izvolitev je odvisna od izbire slovenskih volivcev. Od tod poziv vsem Slovencem, naj združeni glasujejo za KPI.

Nekdo mora plačati za naše odprte račune

Slovenci nismo «vitimisti», kot nam je svoj čas zabrusil predstavnik italijanske vlade ob otvoritvi Kulturnega doma. Oh ne, Slovenci terjamo! Zahtevamo svoje pravice, tudi hrupno, če je treba. Kričati pa moramo zato, ker je marsikdaj naš sobesednik gluhi. Gluhi so demokristjani in socialdemokrati, gluhe so oblasti «levega centra», tudi če v njih marsikdaj sedijo slovenski predstavniki.

Slovenci bomo tokrat dobro premislili, preden bomo v volilni kabini izbrali kaj in za koga bomo glasovali. Naredili bomo obračun, ki ga bomo s križcem na simbolu stranke predložili «levemu centru» in KD še posebej. Račun, ki ga mora KD plačati, skupaj s svojimi zavezniki.

V račun bomo vsekakor vključili ENO LETO ČAKANJA na sprejem pri predsedniku vlade Colombu, ki v tipičnem demokrščanskem stilu ni bil dovolj olikan, da bi na spomenico vseh Slovencev sploh odgovoril, danes pa morda upa, da bo med nami zbral nekaj desetlin glasov.

Nadalje bo moral nekdo plačati za zaviranje (na vseh ravneh), ko je šlo za Slovence.

Kdo se spominja demokristjana Ceschie, ki je hodil po Krasu obljubljal sredi poletja slovenske ulice v vaseh? Do danes ni občinska uprava poimenovala po naših možeh niti ene ulice, kljub vztrajnim opominom komunistov. Naš je bil krik osamljenega v puščavi...

Drugi se gotovo spominjajo ljudskega štetja. Slovenska popisna pola je pod režimom KD postala «državna afera», za socialdemokrate pa izzivalno delo slovenskih komunistov. V resnici pa smo terjali le svojo pravico, in nič več.

To je bila preiskušnja dobre volje KD in PSDI! Zapomnimo si to!

Preiskusni kamen politike KD, ki se v Trstu in Gorici dobrika in nam zavedljivo mežika, njeno obnašanje v Benečiji pa je žandarsko. Trideset in več tisoč Slovencev ječi pod jarmom diskriminacije in revščine. Za KD in njene oblasti v Benečiji so tudi slovenski duhovniki nevarni. Premeščajo jih v Furlanijo in jim očitajo, da so postali «komunisti».

Dvojezičnost! Kje je? V malih občinah na Tržaškem in Goriškem, v krajih pa, ki spadajo pod občini Trst in Gorica, dvojezičnosti ni. Pač, obstajajo nekateri maloštevilni primeri, npr. v Bazovici, kjer se «blestijo» — «via Gruden, via Kette ipd.

Lepšega priznanja iz demokristjanskih ust si komunisti nismo mogli nadejati!

Kaj je demokracija, ko so Slovenci vmes, je KD dokazala ob primeru kmečke bolniške blagajne. Dvanajst let ni dovolila volitev in dajala kiska nezakoniti komisarski upravi, ker so se bali, da bi bolniška blagajna prešla v roke slovenskih kmetov.

Po dvanajstih letih je tov. Škerk v parlamentu vsilil določitev datuma volitev kmečke blagajne, toda tržaška KD jih še ni marala. Odložili so jih na nov datum, medtem pa zatrli vsak poskus protesta. Spominimo se samo, kako so aktivisti demokrščanske «Coldiretti» pretepli v Trstu slovenske kmete, ker so delili letake o tem primeru. Slovensko pisane letake pa so bonomianski «gorillas» zbrali na kup in zažgali.

Nekaj dni pozneje je KD uspelo privabiti v to organizacijo nekaj slovenskih antikomunistov, ki so ji zajamčili, da ne bo izgubila oblasti nad kmečko blagajno (če bi ji to uspelo). Glavno je oblast, za KD, Slovenci pa le drobiž, s katerim bi plačevala svoje račune.

Nak, gospoda! Tako se ne damo. Za ta dolgi račun krivic in diskriminacij mora nekdo plačati. Slovenci pa ga bomo 7. in 8. maja podpisali z glasom za KPI.

V Slovenski Benečiji in v Kanalski dolini so večjezični samo ti-le napisi.

Deželni birokrati: kapitalu vse, Slovencem drobtinice...

Po krivdi Krščanske demokracije in njenih zaveznikov, v prvi vrsti socialdemokratov, avtonomna dežela Furlanija-Juljska krajina še ni to, kar bi morala biti. Predvsem dežela s posebnim statutom še nima avtonomije, ki je neobhodno potrebna za učinkovito decentralizacijo in vse, kar je z njo v zvezi. Demokristjani in socialdemokrati se niso zavzeli, da bi dežela dobila pristojnosti, ki ji pripadajo. «Decentralizacija» se izvaja tako, da se tudi na deželni ravni širi centralizacija, da ob njej uspeva birokracija. Deželna uprava nesmotrno deli sredstva in omogoča velikemu kapitalu nadaljnje dobičke. Pri porazdeljevanju sredstev se dogajajo diskriminacije, predvsem na škodo Slovencev. Slovenske kulturne in športne ustanove so deležne le drobtinic. Deželni levi center ni storil nič za protosinhrotron pri Doberdobi. To miroljubno sredstvo bodo zamenjale atomske mine — trajna nevarnost —. Medtem pa se širi gospodarska kriza, tisoči delavcev morajo iskati zaposlitev v tujini; promet živali.

Iz deželnih blagajn se stekajo v žepo velikih industrijcev milijarde, brez uspeha. Iz naših kmetijskih področij Furlanije in izropane Benečije pa odhajajo v tujino desetisoči izseljencev. Med njim je najvišji odstotek slovenskih fantov in deklet. Prav za ta področja nosi KD največje odgovornosti, saj tam vlada neprekinjeno od leta 1945 dalje!

KPI: dežela naj se ne podreja rimski vladi

IV. deželna konferenca KPI, ki je bila preteklo leto v Trstu, je poudarila nujnost boja za:

— dejansko prenovitev dežele, ki naj ustreza zahtevam in potrebam delavskih in ljudskih množic in ki naj postane bistveni element v akciji za reforme;

— deželno ustanovo, ki ne bo več podrejena centralistični državni upravi in monopolom in ki bo sredstvo za gospodarsko načrtovanje;

— deželno ustanovo, ki ne bo spreminjala državnega centralizma v deželni centralizem, temveč bo izvrševala svoje upravne funkcije preko krajevnih ustanov, ki morajo dobiti širšo avtonomijo;

— deželno ustanovo, ki se ne bo odpovedovala svojim posebnim pravicam, temveč bo dala svoj delež za reševanje problemov demokracije, med katere spadajo tudi problemi slovenske manjšine na vseh področjih dežele.

Na neki seji pokrajinskega vodstva krščansko-demokratske stranke v Trstu (seja se je vršila v začetku leta 1971), je pokrajinski tajnik Coloni med drugim govoril tudi o «prisotnosti slovenske manjšine na obmejnih področjih». Rekel je, da je to «manjšino treba zaščititi in ne asimilirati», pozabil pa je pripomniti, da njegova stranka ni doslej prav nič storila za zaščito manjšine, ki se je ne sme asimilirati. Pozabil je npr. svetovati poslancem njegove stranke, naj se zavzamejo za konkretno zaščito slovenske manjšine, naj npr. predložijo zakonski predlog, ki bi bil podoben predlogoma, ki sta ju predložili KPI in PSI. Toda tajnik Coloni je tudi deželni svetovalec. V deželnem svetu bi se lahko konkretno zavzel za pravice slovenske manjšine, lahko bi se zavzel za to, da bi tudi dežela pristopila k reševanju vprašanj Slovencev. Toda tega ni storil.

Krščanska demokracija je „gluha“

PSDI se ni nikoli zanimala za rešitev problemov slovenske manjšine na Goriškem

Kako bo Slovenska demokratska zveza v Gorici usmerjala svoje pristaje na bližnjih državnoborskih volitvah?

To vprašanje se nam vsiljuje zlasti po tem, kar se je pred nedavnim zgodilo v goriškem pokrajinskem in občinskem svetu.

Kot je znano, so predstavniki SDZ v obeh svetih kritizirali Krščansko demokracijo in njene zaveznike zaradi neizvajanja sprejetih obveznosti.

Pokrajinska svetovalka SDZ Marija Ferletičeva je bila zelo ostra v kritiki, ki jo je izrekla na račun pokrajinske uprave. In v znak protesta proti obstoječi stvarnosti je glasovala proti pokrajinskemu proračunu.

V goriškem občinskem svetu je izrekel kritike svetovalec prof. Bratina. Rekel je, da je občinska uprava «gluha» za slovenske probleme.

Po vsem tem, kar se je zgodilo v obeh omenjenih svetih bi lahko pri-

čakovali, da voditelji SDZ tokrat ne bodo vabili svoje pristaje, naj glasujejo za Krščansko demokracijo. Morali bi jih povabiti, naj glasujejo za tiste politične sile, ki so dokazale, da upoštevajo probleme Slovencev. KPI je to konkretno dokazala.

Razširile so se govorice, da nekateri slovenski prvaki iščejo nekakšen volilni sporazum s KD in PSDI. Če je to res, potem je najmanj, kar si lahko mislimo, to, da nekateri slovenski prvaki nimajo poguma, da bi izbirali v interesu Slovencev. Kaj sta KD in PSDI storili za to, da bi se vprašanja Slovencev premaknila z mrtve točke? Popolnoma nič!

Socialdemokratski poslanec Zucalli, ki tudi tokrat kandidira, se je vselej uvrščal med desničarje in je trdil, da vprašanja Slovencev sploh ni. Kandidiranje Gradnika služi PSDI le kot krinka, ki naj bi zbudila določeno pozornost pri nekaterih slovenskih volivcih. Glasovi za Gradnika bi slutilo samo nacionalistu Zucalliju.

Glas za Krščansko demokracijo bi bil glas za stranko, ki je «gluha» za probleme Slovencev, glas za PSDI pa bi pomenil priznanje stranki, ki zanika celo obstoj slovenskih problemov.

Položaj, v katerem se nahajamo, je zelo resen, zato naj tudi volivci resno premislijo preden se odločijo za koga bodo glasovali.

Glas Slovencev mora biti glas za utrditev protifašističnih sil. V sklopu teh sil so komunisti tisti, ki so v vseh časih dajali in dajejo tudi danes največji delež. In komunisti so tisti, ki se dosledno bojujejo za pravično rešitev slovenskih vprašanj.

Vsem je že znano, da je bivši socialistični poslanec Zucalli dne 4. februarja 1965 v poslanski zbornici predložil zakonski osnutek, po katerem naj bi imeli možnost pridobitve ustrezne partizanske «kvalifikacije» tudi bivši pripadniki tako imenovane «Divisione Gorizia», ki so se od leta 1945 do 1947 «proslavili» s tem, da so uničevali sedeže, trgovine in domove Slovencev. Ta predlog je isti poslanec ponovil 7. marca leta 1968. Komunistični poslanci so tedaj preprečili sprejem Zucallijevega predloga Zadeva glede tega «priznanja» pa se še ni zaključila. Demokristjanski poslanec Marocco je dne 10. junija 1969 predložil v poslanski zbornici zakonski osnutek, ki pograva še znane predloge Zucallija. «Kvalifikacijo» naj bi dobili pripadniki «Divisione Gorizia», ki so se «borili» proti partizanskim oddelkom IX. Korpusa (beri z uničevanjem sedežev in domov goriških Slovencev od leta 1945 do 15. septembra 1947). Torej toliko opevano «novo ozračje», je zares še vedno v zraku. Tisti slovenski volivci, ki so pred nekaj leti ubogali goriške prvake SDZ in volili demokristjana Marocco, bi morali o tej zadevi malce premisliti.

Poljubljeni palico, ki nas tepe po glavi, je vendar - nesmiselno!

(Zapis v «Delu», 15.5.1970)

Tovariš Andrej Jarc, župan v Doberdolu, neodvisni kandidat za poslansko zbornico, je dal za naš list naslednjo izjavo:

«Z zadovoljstvom sem sprejel kandidacijo na listi KPI. Do tega sklepa sem prišel, ker vidim, da Krščanska demokracija sili na desno.

Slovenci vemo, kaj je fašizem. Zato ne bomo nikoli dovolili, da se zopet povrne.

Prav zato moramo ostati budni in dobro premisliti, komu naj damo svoj glas. Ali bo naš glas koristil naši stvarnosti ali pa bo koristil KD in desnici.

Združiti moramo vse naše sile. Vse Slovence moramo seznaniti z dejstvom, da je Krščanska demokracija postavila na odgovorna mesta take, kot sta Birindelli in De Lorenzo, ki nastopata na fašistični listi.

Krščanski demokraciji ne moremo zaupati, saj je prav ona kriva, da so naši problemi še nerešeni; kriva je tudi za, to da so bili razni prvaki na takih mestih in da so na Krasu — namesto da bi nam Slovincem dali, kar nam po ustavi pripada — uvedli vojaške služnosti in ob najbolj odprti meji v Evropi in na meji z državo, ki se bori za mir, hočejo postaviti atomske mine.

Zato še enkrat vabim vse Slovence, naj dobro premislijo, preden oddajo svoj glas.

ANDREJ JARC

PROPOSTA DI LEGGE

d'iniziativa del Deputato MAROCCO

Presentata il 10 giugno 1969

Riconoscimento giuridico della formazione di patrioti denominata «Divisione volontari Gorizia»

Najprej je Zucalli (PSDI) poskusil, ko mu je spodletelo, je iniciativo prevzel Marocco (KD).

Glas slovenskih volivcev je lahko zelo učinkovit

S svojim programom povezuje komunistična partija boj slovenske manjšine s splošno borbo italijanskega delavskega razreda za napredek, za reforme, za demokratizacijo državnih struktur. Zato ni nič čudnega, če se je na vsedravnem 13. kongresu KPI v Milanu govorilo o Slovencih. Komunisti smo zapisali v naš vsedravnji program obvezo boja za priznanje pravic Slovincem z zakoni vsedravnega in deželnega značaja.

KPI s svojo politiko večja moč naših nastopov prav zaradi svoje povezanosti z vsemi demokratičnimi silami v Italiji. Milijoni in milijoni volivcev podpirajo njen program in njene kandidate; tudi nastop slovenskih predstavnikov KPI uživa podporo celotne parlamentarne skupine in odjekne v krogih drugih demokratičnih strank.

S komunisti Slovenci ne prenehajo biti Slovenci, nasprotno, naša narodna in zgodovinska progresivna prvina se uveljavlja na valu demokratičnega preokreta. S KPI nismo osamljeni: z nami so italijanski delavci, demokrati in antifasisti.

«Slovenska levica meni, da je v interesu slovenske narodne skupnosti, da podpre dosedanjega poslanca Albina Škerka. Pri tem SL želi poudariti, da vztraja pri svojih ugovorih glede politike vključevanja v italijanske stranke, vendar se hkrati zaveda, da bi bilo nesmiselno, če bi odrekli svojo podporo človeku, ki se je v resnici zavzel za pravice slovenske narodne skupnosti in ki ima možnost, da s pomočjo naših glasov spet pride v poslansko zbornico...»

Iz izjave Slovenske levice (7. marca 1972):

Kaj ta enotnost pomeni v tem trenutku, ko bi nam desnica rada spet stregla po življenju, medtem ko bi KD stala ob strani, vemo vsi. Tega so se zavedeli tudi voditelji «Slovenske skupnosti». Spoznali so, da bi predložitev njihove liste pomenila samo posredno podporo desnici. Zato tokrat nimajo svojih kandidatov. Svojim volivcem pa svetujejo, naj oddajo glas za tiste kandidate, ki so antifasisti, se bojujejo za reforme in za pravice slovenskega človeka.

Nam je povsem jasno, da to ni in ne more biti nobeden izmed kandidatov Krščanske demokracije. KD ni spremnila svojega obraza, nasprotno, njeno mežikanje Slovincem ne obeta nič dobrega. Dovolj je, da pogledamo, kdo so kandidati KD v Trstu. Belci je bil član vlade in torej nosi odgovornost za zavlačevanje vlade, ki se z našimi manjšinskimi vprašanji sploh ni spoprijela. Bologna pa je predstavnik Lege nazionale, najhujših nacionalistov, ki v KD še vedno vedrijo in Slovincem strežejo (z rokavicami, seveda) po življenju. V Gorici pa je kandidat KD tisti Marocco, ki je zahteval priznanje tistim, ki so metali bombe na slovenske ustanove.

Volivce «Slovenske skupnosti» zato vabimo, naj dajo svojemu glasu težo in vrednost. Glas oddan za kandidate KPI ima težo: ker hrupno opozarja na naše nerešene probleme, ker omogoča uveljavitev Slovincem tudi na parlamentarni ravni.

Zavedati se moramo, da samo KPI nudi Slovincem stvarno možnost izvolitve svojega poslanca v parlament. Od Slovincem, od njihove strnjivosti in enotne širine je odvisno, kolikšno težo bomo imeli.

Predlog zakona KPI

Dne 29. aprila 1970 je bil predložen v senatu predlog zakona za pravno priznanje in zaščito pravic slovenske narodne manjšine v Italiji. Osnutek zakona je po obširni razpravi v partijskih organizmih predložil senator Sema. Zakonski predlog so podpisali sledeči senatorji KPI: PAOLO SEMA, Gianquinto, Pirastu, Sotgiu, Maris, Li Causi, Calamandrei, Mammucari, Brambilla, Vignolo in Fortunati.

V uvodu zakonskega osnutka je med drugim podčrtano naslednje:

«Slovenci v deželi Furlaniji-Juljski krajini že skoraj petnajst stoletij živijo in delajo skupaj z italijanskimi delavci, kmeti in izobraženci; so aktivna narodna manjšina, razvita in organizirana skupnost. Naloga italijanske države, naloga njenih institucij, ki so izšle iz protifasističnega odprništva in so zaščitene po republiški ustavi, je, da zagotovi slovenski narodni manjšini konkretno zaščito ter popolno enakopravnost».

V poslanski zbornici je bil isti zakonski osnutek predložen dne 11. avgusta 1970. Predložil ga je poslanec Albin Škerk, podpisali pa so ga naslednji poslanci KPI: ALBIN ŠKERK, Mario Lizzero, Ingrao, Scaini, Pajetta, Guidi, Malagugini, Scottoni, Raicich, Fasoli, Sandri in Cardia.

* * *

Za priznanje in zaščito pravic Slovincem

«...Zakonski predlog, ki smo ga predložili 11. avgusta letošnjega leta, smo izdelali na številnih sestankih ter razpravah ob prisotnosti mnogih tovarišev in

Velike protifasistične manifestacije, ki je bila pred meseci v Rimu, so se udeležili tudi Slovenci iz naše dežele.

prijateljev Slovencev in Italijanov.

Brez bojazni, da me kdo demantira, lahko trdim, da je prebivalstvo, o katerem govorim, uživalo več pravic, ko je živelo pod avstro-ogrskim cesarstvom. Med dvema svetovnima vojnama je fašizem skušal na najbolj kriminalen način uničiti Slovence v Italiji. (Ob teh besedah so desničarji protestirali. Neki mi-sovski poslanec je kričal: «Pojdi k Titu»).

Fašizem je odvzel Slovincem osnovne pravice in vse, kar so si prej pridobili. Uničil je slovenske šole, razpustil politične, kulturne in športne organizacije ter razbil vse gospodarske ustanove. (Tudi ob teh besedah so desničarji protestirali).

Fašizem je prepovedal ves tisk v slovenščini. Prepovedal je uporabo slovenskega jezika ne samo v odnosih z oblastmi ter v javnih lokalitah, temveč tudi v cerkvah, po ulicah in trgih. S posebnimi zakoni in z ukazi prefektov so spremenili krajevna imena in prisilili Slovence, da so spremenili svoj priimek v nesmiselno italijansko obliko. (Ob teh besedah je neki fašistični poslanec zavpil: «Morali bi več narediti!»).

Fašizem je prepovedal slovenska krstna imena. To pa ni bilo vse. Fašizem je Slovence na vse načine zatiral. Posebno sodišče žalostnega spomina je izreklo 20 smrtnih obsodb od teh jih je bilo 16 izrečenih proti Slovincem iz naše dežele.

Med številnimi tisoči zapornikov, deportirancev in konfinirancev, je bila približno tretjina Slovincem. O tej resnici lahko pričajo razni tovariši v tej poslanski zbornici in v senatu in med njimi predsednik Pertini, ki je moral skupaj s Slovenci prenašati najhujša mučenja in preganjanja. O vsem tem točno poroča knjiga «Aula IV», ki objavlja zapisnike raznih procesov zloglasnega

Za dejansko zagotovitev naše enakopravnosti

Komunistična partija Italije vodi dosledno politiko v boju za demokracijo v državi. V okvir te politike je vselej postavljala — in postavlja tudi danes — vprašanje pravic slovenske narodne skupnosti v naši deželi.

Svojo doslednost KPI potrjuje z vsako odnevnim bojem; potrjuje jo v parlamentu, v deželnem svetu, v pokrajinskih in občinskih svetih, v drugih krajevnih ustanovah, skratka povsod.

V zgodovinskem dokumentu vodstva KPI iz leta 1961 je med drugim podčrtano, da je vsa partija dolžna boriti se za uresničitev naslednjih ciljev:

«Zagotovitev popolne enakopravnosti slovenskemu jeziku v krajih, kjer prebivajo Slovenci, ukinitve vseh fašističnih določil, ki zahtevajo uporabo samo italijanskega jezika; Slovincem mora biti zajamčena pravica do uporabe lastnega jezika v državnih in krajevnih uradih ter na sodiščih.

«Raznarodovanje slovenskih krajev in Slovencev se mora nehati; potrebne so ustrezne zakonske odred-

be, ki naj omogočijo Slovincem povrnitev prvotne oblike priimka in obnovitev prvotnih krajevnih imen, ki so povečini ali kompaktno slovenski; zagotoviti je treba dvojezične napise.

«Prepovedati je treba narodnostno mržnjo in šovinizem; v šolske programe naj bo vključena objektivna razlaga zgodovine fašizma in vsega, kar je storil za uničenje Slovencev.

V dokumentu je dalje podčrtano: «Boj za narodne pravice slovenske manjšine mora težiti za tem, da se odstranijo vse ovire na poti razvoja slovenske manjšine na vseh področjih življenja, s perspektivami, ki ne smejo omejevati njenega razvoja v zaprtem krogu, temveč s perspektivo svobodne uveljavitve narodne skupnosti v okviru italijanske demokratične države. Zato pa je treba zavrniti politiko Krščanske demokracije, ki ovira slovensko manjšino».

V ta okvir se uvršča tudi zakonski predlog za pravno zaščito pravic slovenske manjšine, ki so ga predložili komunisti v rimskem parlamentu.

Eno leto smo čakali...

Eno leto smo čakali na odgovor predsednika vlade. Poslanec Colombo «ni imel časa», da bi proučil enotno spomenico Slovincem. Po enoletnem čakanju je končno prišlo do sprejema slov. delegacije. Toda od tega slovenska narodna skupnost nima ničesar. Poslanec Colombo je slovenske predstavnike poslušal, ni jim pa dal nobenega zagotovila. Na točno formulirane zahteve, ki jih vsebuje enotna spomenica, ni dal nobenega odgovora. Smo torej tam, kjer smo bili. Pereča vprašanja Slovincem so odprta.

Zaradi spletk in krize v levi sredini — in predvsem v demokristjanski stranki — so predlogi za uzakonitev in zaščito pravic Slovincem v Italiji obtičali na mrtvi točki.

V novi mandatni dobi bo treba začeti znova. Zato pa, da bo boj za doseg pravic, ki nam tudi na osnovi republiške ustave in deželnega posebnega statuta pripadajo, uspešnejši, je neobhodno potrebno, da se moč komunistov v parlamentu še bolj ojači. Ojačila se bo, če bomo strnjeno volili za komuniste.

Za mir, prijateljstvo in sodelovanje med narodi

V svojem programu, ki je bil odobren na kongresu v Milanu, se KPI zavzema tudi za novo, bolj odprto zunanjo politiko italijanske vlade. Ni «demokracije preokreta na levo» brez nove zunanje politike, ki naj teži po premostitvi blokov v Evropi, po sklicanju evropske konference o varnosti, po likvidaciji vojnih žarišč na Sredozemlju.

V okviru svojega programa, ki je sad pol stoletja internacionalistične tradicije komunistov, se KPI odločno zavzema za mir in prijateljstvo Italije s sosedomi, predvsem pa s socialistično Jugoslavijo.

Naivnež bo morda skremžil obraz in rekel: to je propaganda, saj imamo že prijateljske odnose z Jugoslavijo in meja je na stečaj odprta.

Temu iskreno odgovorjamo, da se moti. Prijateljski odnosi z Jugoslavijo pomenijo za KPI kakovostni skok v sodelovanju, na vseh področjih. Pomeni tudi odpravo vseh nevarnosti, ki stoje na poti, in vseh nerešenih odprtih vprašanj.

Tov. Stane Dolanc, delegat ZK Jugoslavije na kongresu KPI, je med nerešenimi vprašanji omenil slovensko manjšino. Čeprav je vprašanje Slovencev v Italiji notranjepolitičnega značaja in preizkusni kamen italijanskega ustavnega reda, ne moremo zanikati vpliva, ki ga diskriminacija do Slovencev v Italiji lah-

ko ima na odnose med sosednjima državama.

Še danes gleda italijanska vlada, v kateri vedrijo demokristjani in socialdemokratski obrambni ministri, na naše področje iz vojnega stališča. Načrti NATO o atomskih minah na Krasu so v kričočem protislovju s hinavskimi potovanji pravokov tržaške KD v Ljubljano in Beograd. Osredotočenje ene tretjine italijanske vojske na naših mejah v okviru napadalne politike NATO pomeni še danes miselno rezervo demokristjanskih vlad do razvoja odnosov z Jugoslavijo. Tisočere vojaške služnosti v Benečiji, na Goriškem in Tržaškem pričajo, kako si PSDI in KD zamišljata sodelovanje.

Proti «sodelovanju strelskih jarkov» smo komunisti razgrnili pred vsem ljudstvom program mirnega, gospodarskega in kulturnega sodelovanja s sosedomi, ki naj sloni na odločnem skrčenju vojaških naprav v naših krajih in premostitvi nesmišelnega revanšizma in iredentizma tukajšnjih in rimskih krogov KD.

Vse to nas vodi k enemu samemu zaključku: glas za KPI je glas za razvoj prijateljskih odnosov z Jugoslavijo, proti pustolovski in hinavski politiki Krščanske demokracije in NATO podrejenih socialdemokratov. Slovenci tem strankam ne zauzupamo, ker se nam smehljajo v sencih topov in raket.

fašističnega posebnega stališča.

Prispevek Slovencev v osvobodilnem boju je bil ogromen in tudi zaradi tega imajo pravico, da zahtevajo in da dosežejo, kar jim pripada.

Po 25 letih od osvoboditve in po 22 letih republiške ustave še vedno Slovenci Furlanije-Julijske krajine čakajo povrnitev neizmerne škode zaradi fašizma. Še vedno je treba uveljaviti pravice, ki jih predvideva člen 6 ustave. Vse dosedanje vlade niso dokazale volje, da bi rešile vprašanja, ki zanimajo slovensko narodno skupnost.

Zakonski predlog KPI načeloma vsebuje predloge in zahteve Slovencev v Italiji. Predvsem gre za ukinitve vseh fašističnih zakonov, ki še vedno obstajajo in ki kršijo pravice državljanov slovenskega jezika ter slovenske narodne skupnosti kot take...».

Iz govora, ki ga je imel poslanec Albin Škerk v poslanski zbornici v Rimu dne 16. decembra 1970, ko je obrazložil zakonski predlog KPI za pravno priznanje in zaščito slovenske narodne manjšine v Italiji.

* * *

Nadaljujejo naj se enotne akcije in pobude

Deželni komite KPI Furlanije-Julijske krajine je odobrila prve korake, ki so bili storjeni za priznanje narodnih pravic in zaščito slovenske manjšine v Italiji. Svoje predstavnik v parlamentu je zadalžil, naj delajo za to, da bodo tudi druge politične skupine pristopile k podobnim pobudam. Nadaljujejo naj se enotne akcije in pobude.

Deželni komite KPI poudarja, da je utrjevanje enotnosti med Slovenci bistvenega pomena v boju za priznanje in zaščito narodnih pravic.

Iz dokumenta, ki ga je objavil deželni komite KPI, januarja 1971

Atomske mine namesto protosinhrotona pri Doberdolu

Protosinhrotron: objekt v službi miru

Atomske mine: sredstvo vojne in uničenja

KD in PSDI sta se odločili za atomske mine vojaškega bloka NATO

KPI predlaga ukinitve vseh vojaških blokov in novo, miroljubno zunanjo politiko

**Predloge KPI bomo podprli tudi z glasom
na volitvah 7. maja!**

Odločen boj proti fašizmu in reakciji!

Boj za svobodo in demokracijo je terjaj velikanske žrtve.

Rane, ki jih je povzročil fašizem, se niso še zacelile in škoda, ki smo jo utrpeli, še ni poravnana.

Po vseh naših vaseh in na mestnih

pokopališčih so spomeniki in obeležja v trajen spomin tistim, ki so dali največ, kar lahko človek da za svobodo — svoje življenje. Ti spomeniki in ta obeležja pa so hkrati tudi trajno svarilo, da moramo vselej in povsod čuvati pridobitve težkega boja.

Fašizem je bil kot trinoški režim sicer zrušen, njegovi ostanki pa so se potuhnili v pričakovanju, da bodo v določenem trenutku in v ugodnejši situaciji, ob podpori konservativnih sil in reakcije ponovno dvignili glave.

Po zrušenju fašizma so na mnogih vodilnih mestih ostali fašisti in pod režimom KD nadaljevali svojo kariero. Primera De Lorenzo in Birindelli sta zgovorna dokaza.

Odporništvu se danes nadaljuje na političnem polju. Sklicujoč se na načela ustave, ki je izšla iz zmagovitega protifašističnega boja, nadaljujemo tudi boj za demokratične, nacionalne in socialne pravice.

Glasovnica, ki jo bomo dne 7. maja oddali v volilno skrinjico je močno orožje proti silam, ki se zaganjajo zoper pridobitve osvobodilnega boja in ki bi rade zaustavile razvoj in napredek. Zato poslužimo se tega orožja. Naperimo ga proti silam teme!

Glasujmo za utrditev sil odporništvu, za bratstvo med ljudstvi, ki prebivajo v naši deželi, za mir in prijateljstvo med narodi.

Glasujmo za komuniste, ki so dali največji delež v boju proti fašizmu in za svobodo in ki tudi danes dosledno nadaljujejo odporništvu!

Stari grehi prihajajo na dan

«Že na zadnjih državnoborskih volitvah leta 1968 je v italijanski javnosti vzbudila veliko pozornost vest, da bo na monarhistični listi kandidiral bivši vođa vojaške obveščevalne službe in bivši poveljnik karabinerjev, general De Lorenzo...

Takrat je bila v polnem razpletu znana afera SIFAR, pri kateri je bil De Lorenzo glavni protagonist ...

Danes je zares zaskrbljujoče, da kandidirajo na fašistični listi mnogi visoki predstavniki italijanske vojske, od katerih je najbolj znan admiral Birindelli, še pred kratkim poveljnik oddelkov NATO v Sredozemlju.

Prisotnost tolikšnih visokih vojaških osebnosti na listah skrajne desnice postavlja vprašanje, kako je mogoče, da po več kot 25 letih demokracije zavzema jo ključne položaje v vojski ljudje, katerih miselnost prav gotovo ni v skladu s črko in duhom republiške ustave, ki je nastala — tega ne smemo nikdar pozabiti — iz odporniškega, protifašističnega gibanja.

Danes prihajajo na dan napake in odgovornosti predvsem vodilnih prvakov stranke relativne večine...».

«Novi list»
23.3.1972.

Dokazi fašističnega «reda»

Za dokončno ureditev slovenskega šolstva

Slovenska šola v tržaški in goriški pokrajini je pravno priznana. Toda zakon iz leta 1961 je pomanjkljiv. Njegova najhujša pomanjkljivost je nedvomno v tem, da ne upošteva dejstva, da Slovenci žive tudi v videmski pokrajini.

Kljub temu, da teče že dvanajsto leto, odkar je omenjeni zakon stopil v veljavo, se njegova določila še ne izvajajo v celoti.

Zaradi tega je seveda šola prizadeta in prizadeti so tudi številni šolniki, katerih službeni položaj še ni urejen.

Splošno znana stvar je, da je italijanska šola na splošno slaba, za-

starela, da ne ustreza sedanji stvarnosti in dejanskim potrebam.

In slovenska šola je danes samo prevod italijanske šole.

Slovenska šola mora biti samostojna, izhajati mora iz izročil, kulture, zgodovine in sploh značilnosti slovenskega naroda!

V zakonskem predlogu za reformo šole v Italiji — predložili so ga komunisti — je med drugim rečeno:

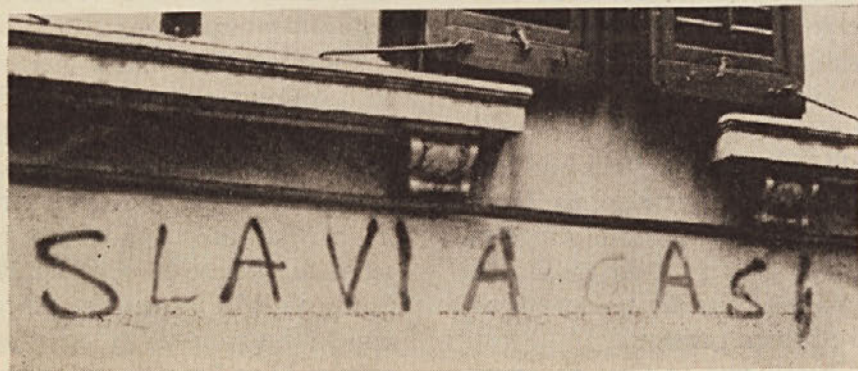
«Šola naj uravnoveša strokovno izobrazbo skupaj s sprejemanjem spoznavnih metod in kulture v najširšem smislu. Šola mora biti odprta vsem».

Spremenjenim besednim izrazom leve sredine niso sledila ustrezna dejanja

«...Nekaterim spremenjenim besednim izrazom od strani levsredinske koalicije niso sledila ustrezna dejanja. Nasprotno, z raznimi demagoškimi izjavami, ki naj bi se z njimi prikrila določena politična stališča preteklosti, katerim se Krščanska demokracija, skupaj s svojimi zavezniki, uradno ni nikoli odrekla, je v resnici zavrnila sleherno zakonito zahtevo Slovencev. Objektivno je položaj Slovencev ostal nespremenjen, naj si bo, kar se tiče zakonodajnega instrumenta, kakor tudi v zvezi z administrativnimi ukrepi, ki bi morali biti sprejeti, da bi se zagotovila dejanska enakopravnost ter neoviran razvoj na vseh področjih.

Komunisti niso nikdar imeli namena polastiti se ekskluzivne pravice glede obrambe slovenske narodne skupnosti, pač pa so vedno delovali za dosego najširše enotnosti v zvezi s cilji slovenske narodne skupnosti, spodbujajoč tudi druge demokratične in protifašistične sile, naj se združijo v oporo pravičnih zahtev Slovencev.

V tem smislu se je KPI ob vsaki priložnosti zavzemala za oblikovanje enotnih ter avtonomnih instrumentov boja (množičnih organizacij, stalnih odborov ali takih za potrebe posameznih pobud), da bi tako v najtesnejši povezavi s prebivalstvom in na osnovi najširše osveščenosti o lastnih pravicah bila čim močnejša akcija in protest proti izbruhom šovinizma, kot tudi negativnim stališčem in namenom vsedržavnih in krajevnih oblasti.»

Hlapci temnih sil oskrunjajo spomenike padlim partizanom, po zidovih pišejo proti Slovincem in proti Jugoslaviji. Čuvarji javnega reda, jih ne morejo ...odkriti. (Na sliki: protislovenski napis na slovenski šoli v Gorici).

Delavci, študenti, v skupni boj!

Država se nahaja v hudi krizi. Toda ta kriza je rešljiva. O njenem reševanju bo v veliki meri odločala tudi mladina. Ta je poklicana, da zavrne politiko vladajočih sil, v prvi vrsti politiko Krščanske demokracije, ki je povzročila obstoječo krizo.

Krščanska demokracija je odgovarjala na zahteve ljudstva z raznimi manevri. Sedaj se skuša izogniti obračunu. Pri tem se naslanja na najbolj konservativne in reakcionarne sile.

Bližnje volitve bodo torej odločilnega pomena.

Za izhod iz sedanjega položaja je predvsem nujno potreben demokratičen preokret. Za to mora komunistična partija napredovati in se učvrstiti skupaj z najnaprednejšimi levičarskimi silami.

Bližnje volitve naj napravijo konec levi sredini in zavrnejo neocentrizem; pokazati morajo pot,

ki vodi k reformam, k demokraciji in k miru.

Čeprav mladinci in mladinke, ki so dopolnili 18. leto, še ne morejo voliti — ker tega noče Krščanska demokracija skupaj z drugimi nazadnjaškimi krogi — so prav mladinci in mladinke

tisti, ki s svojim delom in z akcijami lahko mnogo prispevajo k uresničitvi političnega preokreta. k porazu Krščanske demokracije in vseh reakcionarnih ter nazadnjaških sil, k nadaljnjemu napredovanju in utrjevanju komunistične partije in združene levice.

Odločilna vloga žena

Državnozbornske volitve, ki bodo 7. in 8. maja letos, so bile sklicane eno leto prej, kot je bilo predvideno.

Do predčasnega razpusta parlamenta je prišlo zaradi krize krščansko demokratske stranke odnosno zaradi politike, ki jo je ta vodila preko leve sredine.

Bistvo hude krize, ki je pripeljala do predčasnega razpusta parlamenta se da izraziti v enem samem stavku in sicer: italijanski državljani so se spremenili, italijanska država pa ne.

Državljani zahtevajo drugačno življenje in delo od današnjega;

zahtevajo varnost na delu, zdravo okolje, jamstvo, da bodo živel od lastnega zaslužka; hočejo napredovati v družbi brez privilegijev ozkih krogov. Toča vladne stranke, predvsem Krščanska demokracija, so se vselej, ko se je bilo treba izreči o zahtevah širokih ljudskih množic in o zahtevah maloštevilnih privilegiranih skupin, izrekle na škodo delavcev, privilegirane kroge pa ščitile. Pri tem je krščansko demokratska stranka sprejemala celopodpore fašistov.

Znašli smo se torej na razpoutu, ki je dramatičen za italijanske državljane.

V tem odločilnem trenutku moramo biti skrajno previdni; ubrati moramo pravo pot; glasovati moramo za politično silo, ki najbolj odgovarja interesom ljudskih množic.

Katera je tista sila, ki naj odloči, kakšno pot naj ubere država?

Predvsem je to delavski razred in njegova stranka — Komunistična partija Italije. Odločilna bo izbira, za katero se bodo izrekle žene, delavke, kmetice, gospodinje ali uradnice; to se pravi ženske, ki so kot delavski razred zainteresirane nad tem, da se spremeni celotna družba.

Sedem ključnih vprašanj KD

Generalni tajnik KPI Berlinguer je zastavil Krščanski demokraciji naslednjih sedem ključnih vprašanj, od katerih rešitve zavisi politična prihodnost italijanske družbene usmeritve:

1. obveza izvajanja ustave;
2. obramba parlamentarnega sistema republike in načela proporcionalnosti pri vseh volitvah;
3. obveza, da se ne bo omejila pravica do stavke;
4. podpora sindikalni enotnosti;
5. podpora gospodarskim zahtevam, ki jih postavljajo sindikalne zveze;
6. jamstvo verskega miru in obrambe avtonomije suverenosti in laičnosti države;
7. obveza, da bo Italija zapustila katerikoli vojaški blok.

Kandidati KPI za poslansko zbornico

TRST

1. MILLO GASTONE
2. RUSSO in BURLO JOLE
3. ŠKERK ALBIN
4. TONEL CLAUDIO

GORICA - VIDEM

1. LIZZERO MARIO
2. BACICCHI SILVANO
3. ANDRIAN GASTONE
4. BORTOT GIOVANNI
5. COGHETTO ALVISE
6. DOGLIONI GIOVANNA
7. JARC ANDREJ
8. MAGRINI GIULIO
9. MENICHINO ENZO
10. PELIZZON GUGLIELMO
11. SABADINI DANTE
12. TANDURRA GIANFRANCO
13. URSELLA UMBERTO
14. ZARAMELLA ANTONIO

Kandidati združene levice KPI-PSIUP za senat

TRST I.

MONFALCON FAUSTO

TRST II.

SEMA PAOLO

GORICA

BACICCHI SILVANO

Glas za komuniste je glas za rešitev naših problemov

(Nadaljevanje s 1. strani)

ne in pravice delovnega ljudstva; za novo gospodarsko politiko, ki naj odpravi brezposelnost in emigracijo ter zadosti socialnim zahtevam revnejših slojev. V tem programu so zapopadeni tudi gospodarski interesi naše dežele in predvsem Trsta, kjer stalno pada število zaposlenih (osem tisoč delovnih mest manj v zadnjih osmih letih!) in se nadaljuje z zaporo tovarn ob nenehni krizi ladjedelniške, pristaniške in pomorske dejavnosti.

Kot pripadniki slovenske narodnostne skupnosti, ki po krivdi Krščanske demokracije nima še uzakonjenih pravic, z zadoščenjem sprejemamo zlasti tisti del volilnega programa KPI, kjer, nas izrecno imenja in konkretno obvezuje vso stranko da nadaljuje boj za uresničitev naših zahtev.

Ko se bližamo trenutku, ko bomo oddali svoj glas, ki bo prispeval k odločanju tudi naše usode, mislim, da ni potrebno mnogo razmišljati. Vsak dobronameren pripadnik naše skupnosti je moralno dolžan oddati svoj glas tisti stranki, ki se je v preteklosti za nas najbolj zavzemala in ki obenem nudi največja jamstva uspešen boj za zaščito naše narodne skupnosti in za naš nadaljnji razvoj.

Oddali bomo svoj glas stranki, ki je edina, ki nam ponovno omogoča, da izvolimo svojega predstavnika v parlament. Zato bomo oddali svoj glas za poraz Krščanske demokracije in fašistov. Glasovali bomo torej za komuniste.

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Ureja uredniški odbor
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Uredništvo in uprava:
Trst — Ul. Capitolina 3
Dopisništvo v Gorici:
Ul. Locchi 2
Letna naročnina 1.000 lir
Poštni tekoči račun:
Trst 11/7000
Tisk: Tip. Riva - Trst
Ulica Torrebiana, 12

Kmetje iz vse dežela zbrani v Trstu terjajo pravico; dežela jih mora poslušati in sprejeti ustrezne ukrepe za razvoj in zaščito male in srednje posesti «Coldiretti» je v službi monopolov.

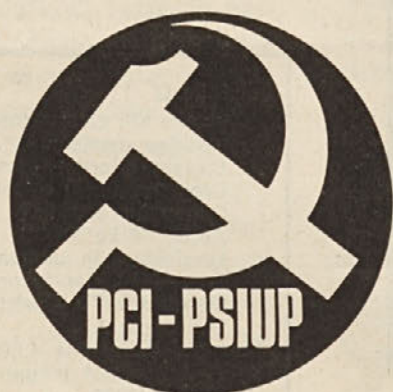
Glasujte za komuniste

V okviru obnavljanja in demokratizacije strukture državne ureditve je treba v celoti in stvarno uresničiti ustavno določilo, ki zahteva zaščito pravic in svobodnega razvoja etničnih in narodnostnih manjšin, ki žive v Italiji.

KPI se še posebej obvezuje, da bo podpirala in pospeševala zakonodajne ukrepe, tako vsedržavnega značaja kakor tudi na ravni deželne avtonomije, za zaščito slovenske narodne manjšine.

Iz vsedržavnega volilnega programa KPI, ki je bil sprejet na XIII. kongresu partije.

Volilni znak za senat

Volilni znak za poslansko zbornico

